

Érzelmi nevelés mesével, verssel

Reggel van. Ülök a soproni gyakorlóóvoda egyik vegyes életkorú csoportjában és figyelem, hogyan érkeznek a gyerekek egymás után ezen a többitől alig különböző hétköznapon. Kíváncsisággal, kereső-kutató tekintettel, magabiztosan vagy szorongva, a ráismerés örömeivel vagy leplezetlen szomorúsággal keverednek el a reggeli nyüzsgésben. Mindenkin látszik, hogy vigasztaló szóra, bátorító pillantásra vár. A személyes kapcsolatot felvevő üzenetre. Mielőtt bármibe kezdene, felnőttközébe szeretne jutni, fészekből kiesett kismadárként bemenekülni, felmelegedni az óvó-védő anyahelyettes felnőtt biztonságot, elfogadást sugárzó képzeletbeli szárnyai alá. Mi felnőttek sokszor el is felejtkezünk arról, hogy kis óvodásainknak ezekkel az érzésekkel nap mint nap meg kell küzdeniük. Természetesnek vesszük, hogy az otthon és az óvoda világának határát átlépve azonnal váltani tudnak, bekapcsolódnak az éppen folyó játékba és elfoglalják magukat. Pedig ha jobban odafigyelünk, észrevesszük, hogy milyen nagy szükségük van a kicsinyeknek az üdvözlő, átvezető gesztusokra és szavakra. A hivatását értő és érző óvónő tudatosan törekszik arra, hogy az elfogadás szándékát és érzését változatosan fejezze ki. Eszköztárából minden nap előveheti a biztató, cirógató, hintáztató, ringató, lovagoltató, arc- és tenyérsimogató mondókákat: a felnőttek játékait ölbéli gyerekekkel. Ezeknek még az öt-hétévesek is örülnek. A mozdulatok, a szöveg, a beszéddallam és -ritmus, a zeneiség, a játék, a kapcsolat önerősítő érzelmeket sugall. Ha nem sajnáljuk az időt, és őszinte kedvvel csináljuk ezeket az időcsiszolta játékokat, tapasztalhatjuk, hogy a nap nyugodtabban indul és gazdagabb tartalmú lesz. Olyan alapvető élethelyzetet teremtünk így, amely érzelmeket vált ki, és szorongást oldó hatásával beállítja azt a megnyugtatóan közepes szintű lelkiállapotot, ami elősegíti az éberség és érdeklődés felébresztését és fenntartását az ott és akkor folyó tevékenységek iránt. Az érzelmek túlzott intenzitását mérsékelve, a viselkedés és gyermeki gondolkodás zavarait a lehető legkisebb sávra visszazorítva többet élhetnek át így a gyerekek a hangulatuknak megfelelő eseményekből. Többet is tanulhatnak belőlük.

Az érzelmi nevelést szolgálja a délelőtti, délutáni játékba beleszórt dal és vers is. Az óvodásgyermek kedves, kitüntetett játszótársa a felnőtt. Ez utóbbi játékstílusa azonban nem lehet gyermeki és még kevésbé gyerekes. Akkor válik igazi társsá, a kisebb-nagyobb játszócsoportot összefogó szereplővé, ha olyan játékfogásokat, motívumokat, ötleteket tud mutatni, ami óvodai körülmények között a gyerekeknek nem jutott volna eszébe. Beszédével pedig összeköti a játék szétcsúszó szálait, ösztönzi a képzeletet, fokozza az örömezt. Folyamatosságot, lendületet, humort visz a játékba. Gyakran az épp odaillő mondókával, dallal vagy mesével. Az óvónő elsősorban a játékhoz illő kedélyével nevel. A beleélő, megértő viselkedésmintákkal és a változatos kifejezőeszközökkel. S mindezt olyan magától értetődően teszi, mint ahogy Weöres Sándor szavaival: „*a lámpa nem látja önmaga fényét*”. Az ilyen óvónő keze alatt csökken a harag és

az agresszió, hiszen ezek legfőbb kiváltó oka az én elbizonytalanodása és a jogtalanul elszenvedett sérelem.

A bizalomkapcsolat erősödése alapján könnyebben meggyőzheti a szülőket arról, hogy videonézés helyett a szabad játékot részesítsék előnyben, mert az erőszak nézése különösen kisgyermek esetében megnöveli a személyes agressziót. Inkább minden napra egy-egy szép vers és egy előszóban elmondott jó mese legyen a szóra-kozásuk. Ezekkel sokat tehetünk az érzelmek elsivárosodása, „fagyhalála” ellen. Az éneklő, dúdoló, versmondó, mesélő felnőtt maga is felolvad. Örül, vágyakozik, aggódik, megkönnyebbül, szorong és megmenekül, fél vagy boldog aszerint, hogy éppen melyik jelenetét meséli egy igazi, szép tündérmesének. Műveltséget, kultúrát ad át, és maga is művelődik, kultúrálódik. Hallgatóságával közösen alkotja meg a történetet, belső képeket cserél, együtt érez anélkül, hogy érzélgőssé válna. A gyermek is ellazul, jól érzi magát.

A vers, a mese nemcsak hangzásával, nyelvi megformálásával alapozza meg az anyanyelvhasználat mélystruktúráit, hanem a legfontosabb nyelvi nevelési feladatot is megcélozza: az emberi kapcsolatok finomítását. A játékban elhangzó vers és a mesemondás körülményei a maguk kellemes hangulati elemeivel az együttes élményre, a valódi tanulásra teszik nyitottá a gyermekeket. Tartalmukkal pedig az erkölcsi és esztétikai érzelmek gazdagságában fűrésztik meg hallgatóságukat. A versmondó, mesélő felnőtt egész beszélő lényével nevel, utánzásra ösztönöz. Segít elrendezni a gyermek önmagához, másokhoz, a természeti-tárgyi környezethez és a transzcendenshez fűződő viszonyát. Ápolja, szélesíti ezeket az utakat.

Az érzelmi nevelés nem szorítkozhat az ünnepnapokra. A hétköznapi eseményekben, sokszor jelentéktelennek látszó, ismétlődő alkalmakban ugyanúgy helye van. Előfordulhat, hogy a fiatal szülők egy része is a az óvónő példáján tanul érezni, szeretetet, elfogadást kifejezni, biztonságot sugározni. A jó példa sohasem erőszakos. Önmagáért beszél anélkül, hogy bizonygatnia kellene szükségességét.

A kisgyermekkor természetes igénye: a gondoskodás és a szabadság vágya. Kielégítése a felnőtt viselkedésétől, az életmód megszervezésétől függ. Ezek hatása pedig a nevelő személyének hitelességétől: aki úgy érez, ahogy gondolkodik, és úgy beszél, ahogy érez. Nem rejtőzködik és nem túloz. Őszinte akkor is, amikor játszik, verset mond, vagy mesél.